

Regionstyrelsen

Yttrande över Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47)

Regionledningskontorets förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till över Ett nytt regelverk för bygglov (SOU 2021:47)

Sammanfattning

Region Stockholm anser att lagstiftningen behöver utgå ifrån kommunernas möjligheter att styra utvecklingen i en hållbar riktning och att det därför är en brist att inte utredningen presenterar några förslag som möter denna utmaning. Region Stockholm noterar även att det under senare tid har genomförts flera förändringar av regelverket kring plan- och byggprocessen. Region Stockholm anser att staten bör ta ett samlat grepp i lagstiftningen kring planprocessen istället för att löpande genomföra förändringar.

Region Stockholm ser positivt på förslaget att det inte ska krävas bygglov för att inreda en eller flera lokaler med en bruttoarea som sammanlagt inte är större än 50 kvm för en byggnad i ett område utan detaljplan och att bygglovsbefrielsen avseende väderskydd för kollektivtrafiken utökas.

Bakgrund

Finansdepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över Bygglovsutredningens betänkande, Ett nytt regelverk för bygglov, (SOU 2021:47). Ärendet har remitterats till tillväxt- och regionplanenämnden, trafiknämnden och fastighets- och servicenämnden. Fastighets- och servicenämnden har inte inkommit med något yttrande.

Bygglovsutredningen har haft i uppdrag att göra en systematisk översyn av regelverket för bland annat bygglov. Syftet har varit att skapa enklare,

effektivare och mer ändamålsenligt regelverk som också säkerställer angelägna allmänna och enskilda intressen och ett långsiktigt hållbart byggande av bland annat bostäder. Bakgrunden till utredningens direktiv är den sakpolitiska överenskommelsen, det så kallade januariavtalet, i vilket det framgår att regelförenklingar i plan- och bygglagen (PBL) ska genomföras. Vidare har Riksdagen tillkännagett att PBL behöver moderniseras och att fler åtgärder bör bli bygglovsbefriade. Samtidigt har fler aktörer, bland annat mark- och miljödomstolarna, Boverket, Sveriges Kommuner och Regioner, kommuner och länsstyrelser, framhållit att de många förändringar som under senare tid genomförts har bidragit till ett svåröverskådligt och ologiskt regelverk.

Region Stockholms yttrande utgår från ett samlat regionalt utvecklingsperspektiv och från kollektivtrafikens behov och dess anläggning i Stockholms län. Yttrandet fokuserar på de delar av utredningens förslag som har störst betydelse utifrån dessa perspektiv.

Region Stockholms yttrande

Region Stockholm vill framhålla att behovet av nya bostäder i Stockholmsregionen är stort. Fram till år 2030 beräknas 22 000 nya bostäder årligen behöva tillkomma i regionen. Detta enbart för att täcka de behov av nya bostäder som den förväntade befolkningsökningen väntas generera. Regionens aktörer har ökat det årligt antal färdigställda bostäder från 8 000 bostäder om året år 2012 till i snitt ca 15 000 bostäder om året under senare år. Men detta räcker inte för att tillgodose de behov av nya bostäder som finns i Stockholmsregionen. Region Stockholm vill framhålla att alla förändringar som positivt påverkar förutsättningarna att bygga nya bostäder i grunden är lovvärda, men anser samtidigt att det finns förslag i utredningen som riskerar att få motsatt effekt.

Region Stockholm noterar att det under senare tid har genomförts många förändringar av regelverket kring plan- och byggprocessen. Därtill föreslår utredningen ett antal frågor för framtida översyn, bland annat överprövningen i länsstyrelse och mark- och miljödomstol. Region Stockholm ser att löpande förändringar i PBL och närliggande lagstiftning kopplat till planprocessen innebär en utmaning vid tillämpningen, det finns en risk för mer utdragna processer, vilket kan få negativa konsekvenser för bland annat bostadsbyggandet. Därtill är det svårt att få en samlad bild av de sammantagna konsekvenserna av föreslagna lagändringar. Region Stockholm ser ett behov av att staten tar ett samlat grepp i lagstiftningen kring planprocessen istället för att löpande genomföra förändringar.

Region Stockholm noterar att utredningen föreslår att bygglov alltid ska krävas för nybyggnad av komplementbostadshus, så kallade attefallshus. Region Stockholm vill här understryka de negativa effekter förslaget skulle innebära för regionens bostadsförsörjning. Risken att detta förlänger överklagandeprocesser samt ökar den administrativa och ekonomiska bördan såväl för individer som kommunala förvaltningar är överhängande, vilket i slutändan kan påverka länet som helhet, speciellt eftersom länet är i ett akut bostadsbehov. Utredningens syfte är att skapa ett enklare, effektivare och mer ändamålsenligt regelverk och därför vill Region Stockholm påpeka att förslaget om bygglov för komplementbostadshus får motsatt effekt. I sin roll som regionalt utvecklingsansvariga vill Region Stockholm särskilt påtala de negativa effekter förslaget kan få på Stockholmsregionens bostadsförsörjning.

Region Stockholm har tillsammans med kommunförbundet StorSthlm och Stockholm stad tagit fram en blocköverskridande majoritetsöverenskommelse kring vad som behövs för att få till en bättre bostadsförsörjning i regionen. I denna överenskommelse lyfter man särskilt behovet av bättre, snabbare och tydligare hantering av överklagandeprocesser, fortsatta regelförenklingar och ett mer varierat bostadsbyggande. Region Stockholm anser att ovanstående förslag inte tillgodoser dessa behov, och anser att dess påverkan på bostadsförsörjningen som helhet behöver belysas och analyseras.

Dagens regelverk gällande komplementbostadshus och komplementbyggnader innebär att det är svårt att förutse befolkningsutvecklingen inom områden, vilket påverkar möjligheterna att planera för exempelvis infrastruktur och annan samhällsservice. Utredningen anser att detta bör vara föremål för en framtida översyn. Region Stockholm anser att lagstiftningen behöver utgå ifrån kommunernas möjligheter att styra utvecklingen i en hållbar riktning och att det därför är en brist att inte utredningen presenterar några förslag som möter denna utmaning utan i stället hänvisar till en framtida översyn. Dock vill Region Stockholm framhålla vikten av ökad möjlighet till byggande för boende och en ökad täthet i småhusområden, vilket anläggning av attefallshus kan bidra till, och att detta samtidigt kan bidra till en ökad hållbarhet genom att stärka befolkningsunderlaget för kollektivtrafik, service och tekniska system.

Region Stockholm ser positivt på förslaget att det inte ska krävas bygglov för att inreda en eller flera lokaler med en bruttoarea som sammanlagt inte är större än 50 kvm för en byggnad i ett område utan detaljplan. Utredningens förslag kan ge ökade förutsättningar för landsbygds- och

skärgårdsutveckling i Stockholmsregionen. Att främja småföretagandet genom bland annat regelutformning, är vitala utgångspunkter för att underlätta vardagen för landsbygds- och skärgårdens näringsliv. I Region Stockholms landsbygds- och skärgårdsstrategi lyfts behovet av ny bebyggelse på kärnöar, i landsbygdsnoder och serviceorter som anknyter till redan bebyggda områden. Det vore därför önskvärt om ovanstående förslag i utredningen även innefattade landsbygds- och skärgårdsområden som har en detaljplan.

Region Stockholm anser att det är positivt att bygglovsbefrielsen avseende väderskydd för kollektivtrafiken utökas så att omfattningen gäller fler byggnader för kollektivtrafiken som exempelvis mindre paus- och rastlokaler om maximalt 15 kvm.

Region Stockholm är genom AB Storstockholms lokaltrafik (AB SL) ansvarig infrastrukturägare av spårinfrastruktur så som järnväg, tunnelbana och spårväg i Stockholms län, där bebyggande och exploatering intill spårinfrastrukturanläggningar är vanligt förekommande. Region Stockholm instämmer i betänkandets slutsats att åtgärder fortsatt bör vara bygglovspliktiga om de uppförs inom 30 meter från järnväg förutsatt att inte infrastrukturägaren lämnar sitt medgivande. För spårväg och tunnelbana saknas dock ett likvärdigt skydd. Spårväg och tunnelbana kan ofta likställas järnväg avseende påverkan på hälsa och säkerhet för enskilda men även det allmänna intresset av funktionen för kollektivtrafiksystemet där drift, underhåll och utveckling behöver bevakas. I dagens regelverk finns ett visst skydd för tunnelbana och spårväg som ägs av Region Stockholm, exempelvis då bygglovsbefriade åtgärder inte får placeras närmre än 4,5 meter från allmän platsmark. Det nya förslaget innebär att kommunen, alternativt berörd fastighetsägare, får lämna medgivande för bebyggande närmre fastighetsgräns även i detta fall. Då Region Stockholm saknar rättighet som fastighetsägare längs med vissa sträckor för tunnelbana och spårväg finns risk att kollektivtrafikens funktion påverkas negativt.

Region Stockholm ser sammantaget att skyddet för samtliga spårinfrastrukturslag såsom spårväg och tunnelbana behöver stärkas i lagstiftningen. Därtill att det finns risker med att komplementbostadshusen får strida mot detaljplanebestämmelser. Detta kan innebära att buller och vibrationsbestämmelser i detaljplanen inte efterlevs samt att riskanalyser från detaljplaner inte efterföljs. Hälsa och säkerhet för enskilda kan påverkas negativt om bebyggelse placeras i bullerutsatta lägen och kollektivtrafikens funktion kan försämrans om möjligheterna till drift och underhåll på exempelvis nätter försvåras. Utöver detta ser Regions

Stockholm att det redan nu finns brister i efterlevnaden av buller- och vibrationsbestämmelser i detaljplan och att krav i Boverkets byggregler inte uppfylls. Region Stockholm ser gärna att utredningen även tydliggör kraven för kontrollplaner och slutbesked för att efterlevnaden ska förbättras så att inte åtgärder krävs i spårinfrastrukturanläggningen i efterhand.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget om att bygglovsbefrielsen avseende väderskydd för kollektivtrafiken kan antas ha positiva ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm. Samtidigt finns en risk att förslagen kan leda till att kollektivtrafikens funktion påverkas negativt vilket skulle få negativa ekonomiska konsekvenser för regionen. I övrigt bedöms inte utredningens förslag ha några större ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Udelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag

1. Tillväxt- och regionplanenämndens yttrande den 1 september 2021
2. Trafiknämndens yttrande den 31 augusti 2021

Beslutsexpediering

1. Finansdepartementet
2. Tillväxt- och regionplanenämnden
3. Trafiknämnden
4. Fastighets- och servicenämnden